

ИЗВЕШТАЈ

О РАДУ И ПОСЛОВАЊУ МУЗЕЈА ЈУГОСЛАВИЈЕ, БЕОГРАД

ЗА ПЕРИОД ЈАНУАР–ДЕЦЕМБАР 2021. ГОДИНЕ

A: УВОД	3
1. Основни подаци о Установи	3
2. Структура установе: организација рада, број запослених према делатности, број ангажованих сарадника	4
3. Финансирање рада Установе (основни извор, суфинансирање из других извора, сопствени приходи, донације и слично)	5
Б: ОЦЕНА ПЛАНА РАДА ЗА 2021. ГОДИНУ – СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ, ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ, НАЈВАЖНИЈИ РЕЗУЛТАТИ	6
В: АКТИВНОСТИ И ЕФЕКТИ РАДА	7
1. Основна делатност	8
1. 1. Стање збирки – фондова	8
1. 2. Конзервација и заштита фонда	8
1. 3. Документација и дигитализација грађе	10
1. 4. Стручна библиотека	12
1. 5. Рад са корисницима збирки	13
1. 6. Аквизиције	16
2. Програми	16
2. 1. Изложбе реализоване у продукцији Музеја Југославије	16
2. 2. Остали програми Музеја Југославије	19
2. 3. Рад на сталној поставци	20
2. 4. Рад са публиком	22
3. Сарадња са другим институцијама, учешће у пројектима	26
4. Издавачка делатност	29
5. Односи са јавношћу и медијска покривеност	29
6. Интернет презентација и друштвене мреже	30
7. Протоколарне посете страних државних делегација и дипломатских мисија	31
8. Одржавање и развој техничко-технолошке базе музејског комплекса	32
9. Послови из области безбедности и здравља на раду и заштите од пожара	33
10. Образовање запослених, учешће на семинарима, стручним скуповима, предавањима	34
10. 1. Излагања на стручним (и другим) скуповима	34
10. 2. Објављени текстови, стручни и научни радови	35
11. Професионалне позиције	35
12. Чланства у стручним удружењима	35

A: УВОД

1. Основни подаци о Установи

Назив установе: Музеј Југославије, Београд

Седиште: Михаила Мике Јанковића 6, Београд

Одговорно лице: мр Неда Кнежевић, директорка, коју је Влада Републике Србије 9. септембра 2021. године поново именовала за директора Музеја Југославије на период од четири године.

Музејски комплекс обухвата: Музеј 25. мај, Кућу цвећа, Стари музеј, Билетарницу са сувенирницом и кафеом (К 25), укупне површине 5362 м², и парк површине 2,16 хектара.

Музеј Југославије од 2018. године користи привремено вилу „Србијанку”, у Михајла Мике Јанковића 8, све док се не заврше радови на објекту Музеја 25. мај. Проблем Музеја Југославије са недостатком простора и смештаја запослених, али и предмета и мобилијара, решило би коришћење овог објекта, али и значајно побољшало услове рада Музеја.

Делатност установе: Музеј Југославије је на основу Закона о музејској делатности проглашен матичним музејом за југословенско наслеђе и друштвену историју.

Музеј обавља послове из области заштите, обраде, систематизовања, истраживања, презентовања и документовања уметничко-историјских дела, односно културних добара која припадају културној баштини историјског периода у којем су постојале Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца и држава Југославија.

Историјат: Музеј је формиран 1996. године спајањем дотадашњег Музеја револуције народа и народности Југославије (МРННЈ) и Меморијалног центра „Јосип Броз Тито“ (МЦ ЈБТ). Збирке МЦ ЈБТ већински се састоје од поклона Јосипу Брозу, због чега пружају врло специфичан увид у друштвене, политичке и културне феномене друге половине 20. века. МРННЈ систематски је прикупљао релевантну грађу, која сведочи о историји радничког покрета и социјалистичкој револуцији на целом југословенском простору.

Предмети и историјска грађа, наслеђени од претходно угашене две установе, чине темељ на којем се развија Музеј Југославије. Музеј је меморијал и место сећања, јер се налази на делу некадашњег резиденцијалног комплекса Јосипа Броза, где су Броз и његова супруга Јованка сахрањени, али је и јавна институција која континуирано промишља своје позиције, функције и историју.

2. Структура установе: организација рада, број запослених према делатности, број ангажованих сарадника

У новембру месецу 2021. године Министарство културе и информисања Републике Србије дало је сагласност на Правилник о изменама Правилника о организацији и систематизацији послова у Музеју Југославије, којим је уместо 37 систематизован 41 извршилац.

У складу са Законом о јавним набавкама, у току 2021. године је спроведено и окончано укупно 11 поступака јавних набавки, од тога три поступка набавке добара (набавка мобилијара за библиотеку, елемената расвете у згради Музеја 25. мај и израда Пројекта постојећег стања зграде Кућа цвећа) и осам поступака набавке услуга (електрична енергија, одржавање хигијене у комплексу Музеја и шест услуга штампе). Укупна вредност закључених уговора износи 18.183.982,49 динара без ПДВ-а, односно 21.779.778,98 динара са ПДВ-ом.

Набавке које су изузете од примене Закона о јавним набавкама извршене су за набавку добара, у износу 11.785.644,17 динара без ПДВ-а, односно 14.142.773,00 динара са ПДВ-ом, и за набавку услуга, у износу 47.565.820,37 динара без ПДВ-а, односно 57.078.984,45 динара са ПДВ-ом.

Управљачка тела: Музеј Југославије је 14. јануара 2021. године добио нови Управни одбор и Надзорни одбор. Због смрти Братислава Петковића, председника Управног одбора, у марту месецу, састав Управног одбора се 11. јуна 2021. године променио.

Управни одбор: проф. др Драган Булатовић, председник, и чланови: академик проф. др Никола Поповић, Гордана Предић, дипломирани историчар, Андреа Радуловић, дипломирани културолог и Веселинка Кастратовић Ристић, музејски саветник у Музеју Југославије.

Надзорни одбор: Милан Раћић, дипломирани економиста, председник, и чланови: Весна Бојковић, дипломирани економиста и Татјана Петровић из Музеја Југославије.

Стручни савет: У априлу 2021. године промењен је и састав Стручног савета Музеја Југославије. Проф. др Симона Чупић, редовни професор на Филозофском факултету, Одељење за историју уметности; проф. др Радина Вучетић, ванредни професор на Филозофском факултету, Одељење за историју; др Ана Мартиноли, редовни професор на Факултету драмских уметности; доц. др Никола Крстовић, музејски саветник; Момо Цвијовић, музејски саветник.

Редакција: Проф. др Милан Ристовић, Филозофски факултет у Београду, председник; проф. у пензији, др Љубинка Трговчевић Митровић, члан; проф. др Милена Драгичевић Шешић, Факултет драмских уметности, члан; проф. др Радмила Радић, Институт за новију историју Србије, члан.

Структура установе: Одељење за истраживање и заштиту музејског фонда; Одељење за комуникацију и развој програма и Одељење заједничких послова.

Одговорни руководиоци: Мила Рестовић, секретар Музеја; Радован Цукић, начелник Одељења за истраживање и заштиту музејског фонда; Марија Ђорговић, начелник Одељења за комуникацију и

развој програма.

Музеј на дан 31. децембра 2021. године има:

- **Укупан број запослених:** 27 на неодређено време и 7 на одређено време;
- **Пол:** 26 жена и 8 мушкараца;
- **Стручна спрема:** 24 са ВСС (од којих 1 са научним звањем доктора и 1 магистра наука), 1 са V степеном, 6 са ССС, 3 са КВ;

Професионална структура: Музејски саветник – 2, виши кустос – 7, кустос – 5, кустос и библиотекар – 1 (од којих 3 историчара, 4 историчара уметности, 1 археолог, 3 етнолог-антрополога, 1 психолог-педагог, 1 филолог), конзерватор-рестауратор – 1, дипломирани дизајнер-графички дизајн – 1, ИТ инжењер – 1, дипломирани економиста – 1 и дипломирани правник са положеним правосудним испитом – 1.

Запошљавање нових кадрова: Музеј Југославије је добио сагласност да запосли на неодређено време 5 лица са високом стручном спремом и 2 лица са средњом стручном спремом, што је реализовано од 1. децембра 2021. године.

На основу других уговора ангажовано је 6 лица, за пружање стручних услуга ангажовано је 2 лица и 4 лица преко омладинске задруге.

Судски спор за накнаду штете са троје бивших запослених Музеја Југославије (Бранко Микелић, Драгана Дедодовић и Вера Ранковић) је и у поступку по жалби завршен. Реализација пресуде ће бити у 2022. години. Према евиденцији Музеј нема више судских спорова. У свим споровима по Закону Музеј заступа Државно правобранилаштво РС.

3. Финансирање рада Установе (основни извор, суфинансирање из других извора, сопствени приходи, донације и слично)

Музеј се највећим делом финансира из буџета Републике Србије. Финансијским планом Министарства културе и информисања, Музеју су опредељена средства за 2021. годину у износу од 119.060 милиона динара. Након више измена Финансијског плана Министарства културе и информисања и ребаланса буџета РС, укупно опредељена средства из буџета РС за 2021. годину су износила 125.488 милиона динара, од тога 91.342 милиона динара за редовну, а 34.146 милиона динара за програмску делатност.

Од средстава опредељених из буџета РС утрошено је 123.541 милион динара, односно извршење је 98,44%. За редовну делатност утрошено је 90.064 милиона динара, односно извршење је 98,60%, а за реализацију програмских активности утрошено је 33.477 милиона динара, односно извршење је 98,04%.

Приходи од продаје (сопствени приходи) закључно са 31. децембром 2021. године износили су 24.454 милиона динара и већи су у односу на 2020. годину за 33,69%. Од остварених прихода од продаје утрошено је 20.448 милиона динара.

Из претходне године пренета су неутрошена средства у износу од 12.036 милиона динара. На расходе и издатке у 2021. години утрошено је 3.993 милиона динара.

За укупно остварене расходе и издатке у 2021. години, у износу од 147.982 милиона динара, Музеј Југославије је утрошио из буџета износ од 123.541 милиона динара, односно 83,48%, а од прихода од продаје (сопствени приходи) и пренетих неутрошених средстава из ранијих година, утрошио је 24.441 милион динара, односно 16,52%. Детаљан Извештај о извршењу буџета биће достављен Министарству културе и информисања у законском року (28. фебруар 2022. године).

Б: ОЦЕНА ПЛАНА РАДА ЗА 2021. ГОДИНУ – СТРАТЕШКИ ЦИЉЕВИ, ГЛАВНЕ АКТИВНОСТИ, НАЈВАЖНИЈИ РЕЗУЛТАТИ

Музеј Југославије је према новом Закону о музејској делатности прошле године добио **матичност за југословенско наслеђе и друштвену историју**. У том новом контексту започето је мапирање и разрада методологије рада са „екстерним“ баштиницима, заједницама и другим установама заштите.

На основу претходно дефинисане **Изјаве о идентитету**, а у складу са добијеним статусом матичности, започет је рад на **артикулацији основних циљева у вези са заштитом, интерпретацијом и комуникацијом**. У току године радило се на **политици развоја фонда** Музеја Југославије, у којем је поред два наслеђена фонда дефинисано 13 нових музејских збирки, чије се континуирано ширење планира имајући у виду постојеће збирке Музеја, али и фондове у другим установама и колекцијама.

Током године разрађивана је и **динамика развоја стратешке теме**, као и **методологија рада** која би истраживање, обраду предмета, програмску делатност и комуникацију повезала у јединствену ширу платформу. У континуитету се разрађује и **стратегија сарадње** са институцијама и организацијама, затим уметницима, различитим херитолошким заједницама и маргинализованим групама, а пандемија Ковида 19 током претходне две године утуцала је на повећање активности и **развоја стратегије комуникације** на друштвеним мрежама.

У складу са дефинисаним идентитетом Музеја и политикама развоја, започета је **израда неколико процедура**, које се истовремено усклађују и са новим Законом о музејској делатности. У финалној фази је израда документа о уласку предмета у Музеј и вођењу примарне документације, затим процедура за руковање новим збиркама којом се дефинишу обавезе руковооца збирком, као и учешће осталих кустоса у развоју збирке. У контексту формирања централне архиве усмених сведочанстава из скорије прошлости, у току је и израда интерних стандарда и метода прикупљања и документовања.

Поред значајног искорака који је направљен **запошљавањем 5 лица са високом и 2 лица са средњом стручном спремом**, евидентно је да успешнији рад зависи од решавања још неколико системских проблема, пре свега недостатка радног простора и простора за смештај музејских предмета, документације и књишког материјала, што у великој мери утиче на реализацију свих активности, као и даљег континуираног улагања у стручни и научни кредибилитет запослених.

У току **одржавања Самита** поводом обележавања 60 година од Прве конференције Покрета нестваралаштва у Београду, Музеј је био **незаобилазна дестинација за бројне високе делегације** из афричких и азијских земаља, а тим поводом припремљена је и отворена **изложба „Прометеји новог века“** посвећена односима Југославије и Индије у области уметности и културе, као и стваралаштву Петра Лубарде. Изложба је осмишљена и продуцирана за свега шест месеци, а на захтев ресорног Министарства.

Треба истаћи да је Музеј и у условима продужене пандемије 2021. године успео да **реализује велики број програма** којима је комуницирао са публиком, како у реалном тако и у виртуелном простору. Међутим, константно **одлагање почетка радова на фасади Музеја 25. мај** већ годинама утиче на стратешко и програмско планирање, као и на реализацију предвиђених садржаја у задатим оквирима.

В: АКТИВНОСТИ И ЕФЕКТИ РАДА

Главне активности и најзначајнији резултати:

- Према новом Закону о музејској делатности, Музеј Југославије добио је **матичност за југословенско наслеђе и друштвену историју**;
- **Бројно је оснажен тим Музеја Југославије**, запошљавањем на неодређено време 5 особа са високом стручном спремом и 2 са средњом стручном спремом;
- **Пројекат реконструкције фасаде Музеја 25. мај** прихваћен је у склопу кредита одобреног од Европске банке. Реализација овог Пројекта планирана је за 2022. годину;
- Настављен је рад на **обради и дигитализацији фонда**, пре свега када је реч о фотографисању (скенирању) негатива из више фотографских збирки Музеја Југославије, али и скенирању негатива музејске документације. Дигитализовано је око 25.000 негатива из колекција и 3870 негатива музејских предмета; процес развијања урађен је за 13.440 дигиталних снимака, укупан процес дигитализације за 16.884 фотографија, док је дигитално рестаурирана 761 фотографија;
- Започето је систематско формирање **централне архиве усмених сведочанстава** из скорије прошлости;
- У објекту Кућа цвећа **постављена је изложба „Умро је друг Тито“**, којом Музеј Југославије наставља промишљање тема које се преламају кроз личност Јосипа Броза Тита, као и улоге, значаја и симболике самог простора у којем се изложба налази;

- **Изложба „О фабрикама и радницима“**, посвећена индустријализацији на територији данашње Србије, реализована је **у сарадњи са Музејом науке и технике**;
- **Поводом 60. година од одржавања Прве конференције Покрета несврстаних у Београду** организована је **изложба под називом „Прометеји новог века“**, која се бавила односима Југославије и Индије у области уметности и културе, као и стваралаштвом Петра Лубарде који је био један од најзначајнијих југословенских сликара;
- Организовањем серије **матинеа у Парку скулптура** и осталих анимационих програма, Музеј се знатно приближио једном од својих циљева - да постане место окупљања и дружења локалне заједнице.

1. Основна делатност

1. 1. Стање збирки – фондова

Стратешким планом Музеја Југославије као приоритет одређен је рад кустоса на музејском фонду. Ово подразумева убрзани унос предмета у музејску базу ИМУС, надокнађивање непостојеће документације, завршетак рада на формирању нових збирки и реинвентаризацију предмета, као и израду решења за проглашење културних добара. Закључно са децембром 2021. године, у ЈИС бази отворен је електронски картон са основном обрадом за укупно 10.128 музејска предмета.

Према препоруци Министарства културе и информисања, током године је настављен рад на доношењу решења о проглашењу културних добара. Преко појединачних и групних решења, до краја године за културна добра проглашено је укупно 285 предмета (инв. јединица). Ова активност свакако ће бити настављена и у наредном периоду и биће усклађена са радом на ревизији збирки.

Значајне су и активности које се спроводе на организацији и централизацији документарних негатива и дигиталних фотографија музејских предмета и снимању нових аналогних и дигиталних фотографија музејских предмета, како би за комплетан фонд у наредном периоду постојале фотографије према стандардима и препорукама струке.

Радна група за концепцију Музеја Југославије и систематизацију фонда наставља разраду музејске концепције и политике развоја збирки, која ће бити усаглашена са стратешким оквиром.

1. 2. Конзервација и заштита фонда

Превентивна конзервација обухватила је следеће активности:

- Контролу стања збирки у депоима, првенствено у објектима унутар музејског комплекса;
- Праћење амбијенталних услова (климатски параметри t и RH) у депоима, на сталним поставкама „Фигуре сећања“ у Кући цвећа и „Музејска лабораторија“ у Старом музеју, као и

контролу биолошких фактора у депоима и изложбеним просторима, замену потрошних апсорбера као помоћи у регулисању климатских услова у депоима;

- Редовно годишње превентивно чишћење свих депоа у којима се чувају предмети;
- Редовну набавку потрошног материјала за конзерваторске радове, као и набавку заштитне опреме за запослене у спречавању ширења коронавируса (маске, рукавице, алкохол, дезинфекциона средства);
- Редовно двогодишње еталонирање свих термохигрометара и логера који читавају климатске услове у фирми Суперлаб;
- Припрему примопредајних картона и мониторинг приликом паковања предмета и њиховог враћања за потребе краткорочних позајмица;
- Преглед позајмљених предмета и услова у којима се они излажу за потребе обнове уговора о дугорочним позајмицама (Управа за заједничке послове републичких органа, Војни музеј, БИА, Војна гимназија, Музеј аутомобила, Канцеларија националног савета за координацију сарадње са Руском Федерацијом и НР Кином);
- Направљене су витрине за амбалажирање 4 предмета (2 из Техничке збирке, 1 из Примењене збирке и 1 макете брода);
- Урађена је стерилизација 368 књига и текстилних предмета;
- Допуњен је Уговор о депоновању предмета у Природњачком музеју, којим је предато на чување додатних 19 предмета од крзна и коже.

Куративна конзервација обухватила је:

- Конзерваторске интервенције различитог обима и нивоа на укупно 200 инвентарних јединица, (скулптуре у парковском простору у оквиру редовног одржавања – 2 инвентарне јединице, предмети који су преузети из објекта Резиденција – 67 инвентарних јединица од сребра, керамике и текстила, предмети од текстила и коже који су били у вили Јованке Броз – 36 инвентарних јединица);
- Амбалажирана су 3 предмета звонима од клирита у циљу заштите и трајног излагања – 2 предмета из Техничке збирке (макете) и 1 из Примењене збирке (макета Таџ Махала);
- За потребе излагања на изложби „Умро је друг Тито“ конзервирано је 8 инвентарних јединица од текстила и дрвета;
- За изложбу „Прометеји новог века“ конзервирано је 10 инвентарних јединица од слоноваче, дрвета и племенитих метала;
- За изложбу „О фабрикама и радницима“ конзервирано је 26 инвентарних јединица од метала, дрвета и текстила;
- Конзерваторски третман на 2 слике Петра Лубарде урадили су конзерватори Народног музеја у Београду Јован Петронијевић и Кристина Хорјак, док је на 2 предмета из Примењене збирке

конзервацију урадио Риста Михаић, такође конзерватор Народно музеја у Београду. Након завршених конзервација, предмети су презентовани на изложби „Прометеји новог века“.

- Конзерваторски третман на украсном раму слике *Текстилна радионица* Милоша Бајића урадио је Јован Петронијевић, конзерватор Народног музеја у Београду, за потребе излагања на изложби „О фабрикама и радницима“;
- Конзерватор Народног музеја Риста Михаић започео је конзерваторски третман на рељефу Лојзе Долинара *Аналфабетски течај на прузи Шамац-Сарајево, 1947*;
- У Архиву СПЦ извршена је конзервација плаката, новина, брошура и прогласа (18 инвентарних јединица) из Збирке штампаног материјала и 42 поруке из Збирке штафета, као и 1 предмета из Збирке 4. мај. Део тих предмета је изложен на изложби „Умро је друг Тито“;
- На конзервацију је Архиву СПЦ предато 18 предмета из Збирке штампаног материјала и 5 фото-албума.

1. 3. Документација и дигитализација грађе

Дигитализација која се ослања на музејску инфраструктуру настављена је у оквиру фотографских збирки и легата које воде кустоси Музеја. У овом процесу ради се фотографисање негатива и колор слајдова на репро-столу, док се процес наставља развијањем снимака у Photoshop-у, подешавањем светлих и тамних тонова, подешавањем контраста, основним ретушем нечистоћа, кроповањем, као и колорним уједначавањем серије фотографија. У току године фотографисано је на репро-столу око 25.000 негатива и слајдова, процес развијања урађен је за 13.440 дигиталних снимака, укупан процес дигитализације за 16.884 фотографија, док је дигитално рестаурирана 761 фотографија. Сви негативи који су фотографисани на репро-столу су инвентарисани и упаковани у адекватну архивску амбалажу. Дигитализација обухвата и документарну обраду снимака (метадатке који се односе на место и време снимања, аутора, теме, контекст настанка и личности на фотографијама). Унапређење и одржавање инфраструктуре за дигитализацију настављено је израдом по мери light-flesh box-а, набављањем опреме за дигитализацију и плаћањем редовних лиценци за програме које Музеј користи (COBISS, Photoshop).

За израду веб-базе „Визуелни архив Југославије“, којом се презентују фото-колекције Музеја, ангажована је фирма Инфограм. База је завршена и крајем 2021. године започето је тесирање исте. Она ће заменити постојећу, доступну на адреси: foto.mij.rs, и омогућити презентацију и претрагу целокупне музејске фотографске грађе у току 2022. године.

За потребе примарне документације, ангажован је професионални фотограф који је фотографисао музејске предмете. Испоручио је музејској документацији црно-беле негативе предмета (формат бхб цм), колор снимке предмета у високој резолуцији и црно-беле контакт копије предмета. У односу на прошлу годину број додатних колор снимака по предмету варира, с обзиром на то да је сваки предмет фотографисан онолико детаљно колико захтева његов значај, стање и израда. За потребе даље употребе колор снимака, фотограф је био ангажован и на дигиталној обради изабраних снимака, у складу са препорукама. На овај начин укупно је дигитализовано 242

музејска предмета и дигитално је обрађено 176 снимака. Број додатних колор снимака предмета је 392. Дигитализација музејских предмета рађена је и на скенеру WideTEK 25 A2 формата. Скенирано је укупно 122 музејска предмета.

Дигитализација примарне документације подразумевала је и селекцију, скенирање, инвентарисање и смештај негатива музејских предмета у дигиталном и физичком облику. На тај начин је дигитализовано укупно 3870 негатива.

Дигитализација секундарне документације односила се на дигитализацију материјала о изложбама и осталим музејским програмима, а обухватила је и ангажовање професионалног фотографа за фотографисање изложбених поставки у Музеју („Умро је Друг Тито“ у Кући цвећа, „Музејска лабораторија“ у Старом музеју и „Прометеји новог века“) за потребе документације и комуникације (187 фотографија).

Изван Музеја скенирано је укупно 14.634 јединица које се односе на Стручну библиотеку (стране серијске публикације и књиге), фонд (фотограми и колажи из Легата Мирка Ловрића), као и на спомен-књиге (1980, 1981, 2015, 2017-2020).

Снимањем видео-записа разговора са учесницима омладинских радних акција започето је систематско формирање **централне архиве усмених сведочанстава** из скорије прошлости. У току је израда интерних стандарда и метода прикупљања и документовања, а у плану је интензивнији наставак снимања по Србији и региону.

Поштујући препоруке Министарства културе и информисања, настављено је са доношењем **решења о проглашењу културних добара**, како за појединачне предмете тако и за делове збирки које чине истоврсни предмети. У овом периоду донета су следећа решења о проглашењу културних добара по збиркама:

- Збирка поклона – штафете (13 инв. јединица)
- Збирка поклона – примењена уметност (27 инв. јединица)
- Збирка делови аутентичних ентеријера (144 инв. јединица)
- Збирка оружја и војна опрема (100 инв. јединица)
- Збирка поклона – археологија (1 инв. јединица)

У току године, а у складу са вишегодишњим планом вршења **ревизија музејског фонда**, завршена је ревизија следећих збирки:

- Збирка поклона – археологија (МЦ ЈБТ)
- Збирка поклона – одликовања Јосипа Броза (МЦ ЈБТ)

Према истом плану, започет је рад на ревизији следећих збирки:

- Збирка поклона – техника (МЦ ЈБТ)
- Збирка привредно-техничког развоја (МРННЈ)
- Збирка кинематографског материјала (МРННЈ)
- Збирка поклона – кинематографија (МЦ ЈБТ)
- Збирка поклона – етнологија (МЦ ЈБТ)
- Збирка поклона – примењена уметност
- Збирка – Библиотека целина Јосип Броз Тито, Библиотека Музеја револуције народа и народности Југославије, Библиотека Меморијалног центра „Јосип Броз Тито“, Библиотека Музеја 25 мај и Стручна библиотека Музеја Југославије.

1. 4. Стручна библиотека

Током 2021. године библиотечко-информациона делатност Музеја Југославије развијала се кроз смештај, заштиту, допуну, обраду и ревизију фонда библиотеке, као и рад са корисницима библиотечко-информационе грађе и извора Музеја.

За смештај дела фонда Стручне библиотеке израђене су нове полице, ормари и витрине у оквиру канцеларије бр. 31 у Музеју 25. мај. На плану редовне годишње превентивне конзервације библиотечких јединица, чишћени су депои библиотеке и брисане полице са књижном грађом у витринама у Кући цвећа. У складу са потребама корисника и смештајним капацитетима, фонд Стручне библиотеке допуњен је за укупно 98 јединица библиотечко-информационе грађе и извора кроз куповину, откуп, поклон и размену публикација. Остварена је сарадња са *Службеним гласником*, Народном библиотеком Србије, Институтом за савремену историју, Музејом афричке уметности, Галеријом Матице српске, Музејом Војводине, Музејом науке и технике, Кућом легата, Спомен-збирком Павла Бељанског и Заводом за проучавање културног развика. Купљене су 4 нове публикације.

Обрада у систему COBISS обухватала је, уз редовну сарадњу са ВБС сервисом Народне библиотеке Србије, преузимање 446 библиографских записа из узајамне у локалну базу података са уносом библиографских података о јединицима библиотечко-информационе грађе и извора Музеја Југославије. Креирано је 144 библиографских и 45 нормативних записа о публикацијама из фонда Музеја Југославије. Истовремено, према наложеним мерама Библиотеке града Београда, као матичне за подручје града Београда, а на основу Записника о обављеном надзору над стручним радом бр. 1361 од 13. 04. 2021. године, започет је рад на ревизији библиотечко-информационе грађе и извора Музеја, која је организована у оквиру 3 целине - Стручне библиотеке, Библиотеке Музеја револуције народа и народности Југославије и Библиотеке целина Јосипа Броза Тита, а броји укупно 28.283 јединице. До децембра 2021. године евидентирано је присуство укупно 17.525 монографских и периодичних публикација, као и јединица некњижне грађе. Упоредо са радом на ревизији, издвајана је стара и ретка књига из фонда библиотеке, као и оштећена издања које се предлажу за конзервацију и дигитализацију. За потребе добијања увида у фонд и

претраживања библиотечко-информационе грађе и извора Библиотеке Музеја револуције народа и народности Југославије направљена је, уз ангажовање два спољна сарадника, електронска база у Microsoft Office Excel-у са подацима о 9168 инвентарних јединица поменуће библиотеке. Када су у питању теме које су обрађиване у оквиру „Музејске лабораторије“, дигитализована је и изложена књига *Други конгрес антифашистичке омладине Југославије, 1944 (Крај рата)*, скениране су корице и посвете из 6 књига и 3 спомен-књиге, као што је направљена и презентација *60-годишњица Покрета несврстаних*. Покренута је и дигитализација периодичних публикација из библиотечког фонда Музеја Југославије кроз скенирање укупно 13.690 страна новинских листова и часописа.

У оквиру рада са корисницима, обављене су припреме и издавање публикација и пружене су информације о библиотечко-информационој грађи Музеја Југославије. Евидентиран је рад са 10 корисника запослених у Музеју и 2 спољна сарадника за потребе истраживања, обраде предмета, припреме изложбе, израде постова за друштвене мреже, писање дипломског рада и излагање на изложбама „Умро је друг Тито“ у Кући цвећа и „Музејска лабораторија“ у Старом музеју.

1. 5. Рад са корисницима збирки

Музеј Југославије је у оквиру повећања отворености и транспарентности свог рада током 2021. године одржавао **добру међуинституционалну сарадњу**, као и **сарадњу са истраживачима и корисницима збирки** којима пружа услуге. Најбројнији захтеви упућени су за истраживање и коришћење грађе из фотографских колекција, али и за фотографисање или позајмљивање предмета из других збирки.

Дела из **Ликовне збирке** коришћена су за потребе снимања документарног филма о ликовној уметници, вајарки Видосави Види Јоцић, дела Милоша Бајића и Боре Баруха коришћена су за потребе текста уметника Александра Зографа и догађаја поводом 80 година од 6. априла 1941, затим за истраживања Митје Великоње, редовног професора на Одсеку за културологију Универзитета у Љубљани, о уметничким делима која је Тито добио из земаља Покрета несврстаних и која жели да анализира из културолошке перспективе, као и за више дипломских радова. Мирјана Врбић, кустоскиња, истраживала је реконструисану скулптуру Мештровићевог *Лењина*, коју је урадио Небојша Митрић из фонда Музеја Југославије. Народној библиотеци Србије за потребе пројекта „Уметност у војним заробљеничким логорима“ уступљене су репродукције дела из логора. Музеју града Београда уступљене су репродукције у високој резолуцији дела Бете Вукановић *Мандарин* и *Муслиманка* из фонда Музеја, за потребе припреме тематског зборника радова *Еманципација vs традиционализам*.

За потребе различитих изложби **фотографије из фонда Музеја Југославије** користили су: Комбанк дворана (пано о Лубардиној *Индустријализацији*), Историјски архив Пожаревац (27. март 1941), Народни музеј Краљево („Дођи да се играмо!“), Ана Добрашиновић и Дијана Вучинић (изложба о Светлани Кани Радевић у црногорском павиљону на Бијеналу архитектуре у Венецији), Галерија ликовне уметности, поклон збирка Рајка Мамузића („Владета Петрић - ритам масе и арабеске“),

Хисторијски музеј БиХ (Кинематографија БиХ), Музеј града Ријеке (поставка на броду „Галеб“), Вишња Сретеновић (видео-рад „Сама“), Архив Србије („Иво Андрић – поводом 60 година од добијања Нобелове награде“, изложба у Вишеграду), Национални парк Бријуни (поставка на острву Ванга), Хрватски повијесни музеј (изложба „Седамдесет прва“).

Објављивање фотографија у публикацијама одобрено је следећим корисницима: Александру В. Милетићу (*Титов емисар Милован Ђилас*), Небојши Антешевићу (докторска дисертација: *Архитектура модерних туристичких објеката Југославије 1930-1985*), Алекси Королији и Кристини Палини (чланак “L autostrada come opera d’arte collettiva nella Jugoslavia di Tito” у часопису *Transporti & cultura*), Издавачкој кући Вукотић Медиа (Будимир Поточан, *Небо је горело. Наши ваздухопловци у Априлском рату 1941. године*), Модерној галерији Љубљана (каталог уметника Сама Дуранта), Давору Коњикушићу (немачко и енглеско издање књиге *Црвено свјетло*), Јану Чадими (монографија о Рудолфу Сланском), Стефану Зарићу (чланак о југословенској моди у часопису *Elle*), Бојану Линдицу (годишњи календар), Ани Цурк (чланак у онлајн часопису *Артум*), Александру Животићу (*Балкански фронт Хладног рата*), Јовану Чавошком (*Non-Aligned Movement Summits*), Асоцијацији Независна културна сцена Србије (магазин *Манек*), Гају Трифковићу (*Sea of blood: A Military History of the Partisan Movement in Yugoslavia 1941-45*), Матици Обровчана (*Обровац кроз вјекове*), Миливоју Бешлину (*Идеја модерне Србије у социјалистичкој Југославији*), Удрузи „Зелено маче“ (Бановци, локални каталог о насељу), Универзитету Ексетер (*Collective monograph: Socialism Goes Global*), Радојици Лазићу (*Службе безбедности Југославије - од Брионског пленума до распада државе; Јованка Броз - истине и заблуде*), Издавачкој кући Фреска (уџбеник историје за 8. разред), Анђелки Бадњар Гојнић (докторска дисертација на тему колективне изградње у Југославији), Модерној галерији Београд (Јерко Денегри, *Апстрактна уметност у Србији 1950-2000*), Младинској књизи (уџбеник историје за 4. разред средње школе), Татјани Копривици (*Discourses on Mountains of Montenegro and Slovenia*), Центру за културолошка и повијесна истраживања социјализма, Свеучилишта Јураја Добрила у Пули (Зборник *Континуитети и иновације*).

У више наврата **за потребе продукције документарног програма** фотографије су уступане Радио-телевизији Србије. Продуцентској кући Coolture Srbija уступљен је материјал за документарни филм *Учитељ из Дримкола*, а продуцентској кући Eclectica за документарни серијал *Колажи о лажима*. Продуцентској кући Elephant Adventures уступљен је материјал за тв филм *Invitation au voyage*, Центру за демократску транзицију фотографије су уступљене за снимање серијала о историјском ревизионизму, продуцентској кући Castor Multimedia за потребе снимања документарног филма *Једна једина*, а продуцентској кући GFC за потребе играно-документарног серијала *Јованка Броз и тајне службе*.

Часописи и електронски медији који су користили фотографије из фонда Музеја Југославије: *Лице улице*, *BBC News на српском*, *24 сата Хрватска*, *Österreich Maritim*, *Радио Слободна Европа*, *Политика*, *часопис Напредак*, *Нова*, *Франкфуртске вести*, *Новости* и *Експрес*.

Заводу за проучавање културног развоја фотографије су уступљене за потребе представљања

временске линије Републике Србије на веб-страници. У више наврата фотографије су уступане Министарству спољних послова и Министарству културе и информисања за потребе протоколарних поклона, а фирми Vlatacom за потребе прављења поклон-албума за пословне сараднике.

За потребе **дводневне радионице о интергенерацијској сарадњи у „Музејској лабораторији“** коришћене су 4 заставе и 1 униформа са омладинских радних акција. Радионица је део дугорочног међународног програма „Наше збирке су важне“ и реализована је у сарадњи са организацијом Херитич. У радионици су учествовали некадашњи учесници ОРА и студенткиње Учитељског факултета и Одељења за андрагогију Филозофског факултета у Београду.

Предмети за излагање позајмљени су следећим установама:

Народном музеју у Београду позајмљено је дело Сретена Стојановића *Портрет Младена Стојановића* из фонда Музеја за потребе реализације изложбе о нашем великом вајару, која је трајала од 13. фебруара до 11. априла 2021. године.

Два дела Влаха Буковца из Збирке поклона – ликовна уметност била су изложена у Галерији САНУ, у оквиру вишеструко награђиване и посећене изложбе „Непролазна лепота и уметнички преображај Влаха Буковца“ аутора др Игора Борозана, која је била отворена од 24. децембра 2020. до 28. марта 2021. године.

Галерији Матице српске уступљено је дело *Сањарење* Габријела Корнелијуса фон Макса (Gabriel Cornelius von Max) на привремено коришћење за потребе реализације међународне изложбе о српском симболизму „Живот-Сан-Смрт. Европски оквири српског модернизма“, која је трајала од 5. новембра 2021. до 31. јануара 2022. године.

Музеју геноцида, за потребе реализације изложбе „Сећања из пепела - Народна библиотека Србије 1941-2021“, из Збирке историјско-меморијалних предмета уступљена је на коришћење *Глава лава*, фрагмент са фасаде зграде са Косанчићевог венца.

За реализацију изложбе „Састанак на високом нивоу“, посвећене обележавању 60 година од одржавања Прве конференције Покрета несврстаних земаља, Музеј је агенцији Pozitiv уступио 139 фотографија, од којих је за изложбу на Сајму искоришћено 53 фотографије.

Позајмљено је 9 Лубардиних слика и акварела Медија центру „Одбрана“ ради излагања на изложби „Лубарда - једна прича“ у Галерији Дома Војске Србије.

Музеју науке и технике позајмљено је 5 предмета из Збирке поклона – техника ради излагања на изложби „О фабрикама и радницима“, коју су две установе партнерски реализовале.

Са неколико институција у Србији постоје уговори о позајмици експоната и мобилијара, који се обнављају сваке или сваке друге године. Те установе су: Министарство културе и информисања Републике Србије, Управа за заједничке послове републичких органа, Војни музеј, Музеј науке и

технике, РЕМБАС, Војна гимназија, Војна установа „Карађорђево“, Астрономска опсерваторија „Руђер Бошковић“, Музеј аутомобила, Архив Југославије, Канцеларија националног савета за координацију сарадње са Руском Федерацијом и НР Кином и БИА.

Из Музеја новејше згодивине Словеније враћена је штафета Јасеничког округа која је била на дугорочној позајмици.

1. 6. Аквизиције

- Од истакнутог стрип аутора Саше Ракезића - Александра Зографа откупљене су оригиналне табле његових стрипова *Писма Хилде Дајч* (10 страна) и *О борској бележници* (14 страна);
- Настављено је са формирањем Легата Стевана Крагујевића. У више наврата преузимана је грађа која чини овај легат: оригинални негативи и фотографије, документација и предмети;
- Од господина Божицара Тарасиевског из Београда откупљено је укупно 28 бројева стручних фотографских часописа *Фотографија* и *Наша фотографија* из периода 1947-1951;
- Од господина Петра Савића из Београда откупљено је 14 црно-белих фотографија из периода између два светска рата;
- Господин Мирко Илић, дизајнер, поклатио је Музеју цртеж Ј. Б. Тита од А. Груериа, примерак часописа *Reader's Digest* у којем је тај цртеж објављен и плакат за помоћ Југословенима у току Другог светског рата;
- Добијена је писмена сагласност од Владимира Јечмена, законског наследника преминуле Власте Ловрић, да Музеј Југославије може да оснује Легат Мирка Ловрића. Такође је за легат преузето још 65 описних јединица грађе (фотограми, колажи, принтови великог формата);
- Од господина Милоша Јуришића из Београда откупљено је 14 црно-белих фотографија и литографија *10 година Краљевине СХС* Матице живих и мртвих;
- Господин Милош Јуришић из Београда поклатио је Музеју 2 црно-беле фотографије на којима је Љуба Давидовић (1924) и лепезу *Uspomena na proslavu stogodišnjice narođenja Dra Ljudevita Gaja u Krapini 1809-1909* (Рожанковски и друг, Загреб);
- Две штафете пристигле су 25. маја.

2. Програми

2. 1. Изложбе реализоване у продукцији Музеја Југославије

Изложба „Умро је друг Тито“

Реализација нове поставке у Кући цвећа „Умро је друг Тито“ поводом 40. година од смрти Јосипа Броза планирана је за 2020, али је због пандемије вируса корона одложена за 2021. годину.

Новом поставком у Кући цвећа Музеј Југославије наставља промишљање тема које се преламају кроз личност Јосипа Броза Тита, као и улоге, значаја и симболике самог простора у којем се изложба налази. Јосип Броз Тито био је неприкосновени симбол социјалистичке Југославије, а његова смрт изазвала је драматичну кризу у југословенском друштву и угрозила друштвени поредак, који се никада није обновио него се урушио, након чега је уследио распад СФРЈ. У „друштвеној драми“ кроз коју је социјалистичка Југославија пролазила у тренутку Титове смрти посебно су издвојена три нивоа - први је званични, државни ниво, други је народни, фолклорни, а трећи је критички. Изложба је изведена у колажној форми, како би омогућила посетиоцима да сопствена сећања и знања о Титовој смрти повежу са изложеним садржајима.

На поставци је презентован велики број фотографија и докумената, као и предмета из фонда Музеја Југославије, који су ретко или никада излагани, али и уметничке реакције на смрт и лик и дело Јосипа Броза Тита. Изложене су фотографије Фото службе Генералног секретаријата председника Републике (Милош Рашета, Александар Стојановић), као и Петра Оторанова, Стевана Крагујевића и фоторепортера ТАНЈУГ-а. Такође, изложени су предмети из збирки Музеја Југославије, Збирке 4. мај и Збирке штафета, као и рад уметника Драгана Срдиха *Час анатомије* који је откупљен у склопу овог пројекта, фотографије Горанке Матић и рад Миленка Михајловића. Остварена је сарадња са Архивом Југославије, ТАНЈУГ-ом, Програмским архивом ТВ Београд - РТС, Музејом савремене уметности, Музејом новејше згодивине (Словенија), уметничком групом Нови колективизам (Словенија).

Аутор изложбе је кустос, етнолог-антрополог Татомир Тороман. На изложби су сарађивали кустоси Музеја Југославије: Марија Ђорговић, Симона Огњановић, Ана Панић, Радован Цукић, Александра Момчиловић Јовановић, Јована Недељковић, Милица Томић, Веселинка Кастратовић Ристић, Весна Микелић и Весна Мирковић, као и спољни сарадници Емилија Аћимовић и Владимир Чех. Визуелни идентитет, графички дизајн и просторно решење урадио је архитекта Андреја Мирић.

Изложбу је од отварања до краја 2021. године видело 34.669 посетилаца.

Индустријско наслеђе

Музеј Југославије и Музеј науке и технике партнерски су реализовали изложбу „О фабрикама и радницима“, посвећену индустријализацији на територији Србије од њених почетака до данас. Тема је представљена из различитих перспектива - од друштвено-политичке, културне и историјске, до техничко-технолошке. На изложби је презентовано пет индустријских локалитета који на парадигматичан начин представљају развој и функционисање индустрије на овим просторима у различитим историјским, политичким и друштвеним околностима: рудници бакра у Бору и Мајданпеку, текстилна индустрија у Лесковцу, Електронска индустрија Ниш, Комбинат „Серво Михаљ“ у Зрењанину и Војно-технички завод у Крагујевцу. Преко ових локалитета приказани су бројни феномени који се везују за процес индустријализације: улога капитала, положај радничке класе, раднички стандард и (принудни) рад, природна условљеност индустрије и промене у природној средини које настају индустријским деловањем, као и веза индустрије и науке. Изложбени материјал чине индустријски производи, модели и машине, уметнички радови,

фотографије и видео-материјал.

Део изложбе у Музеју Југославије фокусира се на индустрију посматрану кроз преламање сложених, пре свега, друштвених и политичких односа, док је на изложби у Музеју науке и технике акценат стављен на технологију и процесе производње. Од отварања изложбе организована су ауторска вођења сваког викенда.

Изложбу је припремио кустоски тим ова два музеја: Ада Влајић и Рифат Куленовић из Музеја науке и технике и Јована Недељковић и Радован Цукић из Музеја Југославије. У припреми су такође учествовали Мира Луковић, Мира Ниношевић, Драган Стојменовић и Стеван Голубовић, као сарадници за поједине локалитете. Ауторске текстове за пратећу публикацију написали су: Саша Михајлов, Тања Петровић, Јелена Рафаиловић, Драгомир Бонџић, Ада Влајић и Рифат Куленовић. Рецензенти публикације су Предраг Марковић и Андреј Грубачић. Ауторка поставке је Бреда Бизјак, а графичко обликовање радио је Саша Панчић. Реализацију изложбе помогле су позајмицама предмета и визуелних докумената бројне установе културе и појединци.

Снимљени су промотивни видеи локалитета и изјаве сарадника, а припремљена је и одштампана публикација. По отварању изложбе, реализована су стручна вођења кроз поставку и промоција изложбе кроз наступе у медијима.

У току децембра изложбу је посетило укупно 3580 посетилаца, а планирано је да траје до 1. априла 2022. године.

Изложба „Прометеји новог века“

Потпредседница Владе Србије и министарка културе и информисања Маја Гојковић иницирала је идеју о организовању изложбе у Музеју Југославије, јер је тема несврстаности важна област истраживања и један од најважнијих феномена државе чије наслеђе баштини Музеј.

Изложба „Прометеји новог века“ бавила се односима Југославије и Индије у области уметности и културе, као и стваралаштом Петра Лубарде који је био један од најзначајнијих југословенских сликара. Лубардино стваралаштво издвојено је као као најилустративнији пример модернизма којим се Југославија представила Несврстанима и на кога је вишемесечни боравак у Индији 1963. године имао велики утицај. Део поставке чинио је и рад савременог уметника Владимира Николића *Комунистичка слика у веку своје дигиталне репродукције*.

Ауторке изложбе и уреднице пратеће публикације биле су Ана Панић и Јована Недељковић, кустоскиње Музеја Југославије. Стручна сарадница била је Дина Павић, кустоскиња Куће легата. За архитектуру изложбене поставке задужена је била Милена Кордић, доценткиња на Архитекстонском факултету, а за графичко обликовање, дизајн изложбене поставке и публикације Андреј Долинка.

Партнери пројекта били су Архив Југославије, Кућа легата и Музеј примењене уметности.

Изложбу је 21. септембра 2021. године свечано отворила потпредседница Владе Србије и министарка културе и информисања Маја Гојковић, заједно са директорком Музеја и ауторкама изложбе. Отварање је представљало својеврсни културни догађај, а уприличено је уз наступ Биг Бенда РТС-а и присуство бројних званица, међу којима су били представници дипломатског кора, министри и министарке, као и други званичници, директори и директорке институција културе, колегинице и колеге кустоси, уметници и уметнице, представници медија и личности из јавног живота.

2. 2. Остали програми Музеја Југославије

Јежева кућица – носталгија и заједничко наслеђе

Припрема изложбе „Јежева кућица“ је партиципативни процес у којем кустоси креирају изложбу заједно са децом и одраслима којима је ова прича важан део сећања на детињство. Процес рада се базира на активном учешћу заједнице, пре свега деце из целог региона која током радионица индиректно дају смернице за конципирање саме изложбе, њене архитектуре и дизајна.

Током 2021. године реализовано је истраживање у архиву САНУ, у Легату Бранка Ћопића. Архивиста Мирослав Јовановић у сарадњи са кустоскињама припремио је предлог материјала за временске линије које чине окосницу дела изложбе посвећене Бранку Ћопићу. Сарадња са Архивом САНУ наставиће се и наредне године, истраживањем у библиотеци и фототеци, као и у комуникацији са Задужбином Бранка Ћопића. У току године реализована су и два истраживачка путовања у Сарајево и Загреб, а том приликом остварене су сарадње са институцијама и појединцима из региона. Договорена је реализација радионица за децу у Хисторијском музеју БИХ, Етнографском музеју Загреб и Тифолошком музеју Загреб, а затим истраживања у фондовима Музеја умјетности и књижевности.

Остварена је и сарадња са интердисциплинарним тимом истраживача. Тијана Тропин из Института за књижевност реализовала је истраживање о илустрацијама *Јежеве кућице*. Маријана Хамершак из Етнографског института у Загребу прикупила је и обрадила грађу везану за *Јежеву кућицу* у лектири и полемике које су пратиле овај случај, а Дубравка Зима истражила је порекло ове приче у фолклору и дечјој литератури. Јасминка Петровић, списатељица за децу, и Ана Пејовић укључене су у рад на припреми будући да раде на пројекту који има за циљ да се *Јежева кућица* на нове начине укључи у школски програм. Јасминка Петровић је за потребе изложбе урадила предлог књижевног пратећег програма, а Ана Пејовић је била укључена у припрему предлога визуализација хронологија на изложби.

Током 2021. године рађена је разрада концепта изложбе, а у сарадњи са ликовним уметником Сенишом Илићем и превођење концепта у простор. Сениша Илић је израдио идејну скицу просторног обликовања поставке, а графичка дизајнерка Јана Вуковић предлог графичког обликовања. Обе идеје биће даље разрађене током тимског радног процеса. Смернице за просторно и графичко обликовање изложбе добијене су у радионичарском раду са децом. Реализоване су радионице у Београду и Сарајеву са децом узраста из вртића и основних школа.

Процес рада прати видео и аудио документација, а прикупљени су и систематизовани цртежи и идеје учесника.

Остварена је сарадња са Факултетом примењене уметности у Београду и студенти сценографије такође ће се укључити у процес припреме изложбе. Са Центром за интеграцију младих договорене су радионице са децом корисницима Свратишта. Вера Јовановић, тумачица за српски знаковни језик, превела је *Лежеву кућицу* на знаковни језик и тако је учинила доступном Заједници глувих. У плану су радионице са децом из заједнице.

Изложба се планира за крај 2022. године, након завршетка радова на фасади зграде Музеја 25. мај.

Пројектом руководе Мирјана Славковић и Сара Сопић, кустоскиње Музеја Југославије.

Графити

Пројекат је део ширег истраживања културе постјугословенског колективног сећања у контексту постсоцијалистичких идеологија и урбаних (пот)култура. Циљ пројекта је да преиспита како се сећања на другу Југославију и њене политичке лидере, као и на социјализам и партизански отпор, реартикулишу кроз дијалог графита са политичким садржајем у периоду након дезинтеграције СФРЈ.

Током 2021. године настављено је развијање мреже сарадника и истраживача који се баве југословенским и постјугословенским наслеђем. Током године рађена су теренска истраживања у Хрватској, Босни и Херцеговини, Црној Гори, Македонији и на Косову, конципирана тако да прате три главне теме: савремене пројугословенске, пропартизанске и титоистичке графите и стрит арт са сличним предзнаком; савремене антијугословенске и антипартизанске графите и стрит арт са сродним предзнаком; графитерске конфронтације (*cross-out wars*) између пројугословенских и антијугословенских графита. Резултати истраживања показују да однос према овом наслеђу у некадашњим југословенским републикама и покрајинама варира, што се с једне стране рефлектује квантитативно, у броју графита са овом тематиком, али и у самом третману теме која је постављена као циљ истраживања. Као припрема за изложбу, која се планира за 2023. годину, заједно са коаутором изложбе Митјом Великоњом, рађено је прегледање, анализирање, класификација и селекција материјала који је прикупљен током теренског истраживања, као и ближе дефинисање концепта и садржаја изложбе.

Пројектом руководе Марија Ђорговић и Симона Огњановић, кустоскиње Музеја Југославије.

2. 3. Рад на сталној поставци

Поставка „Музејска лабораторија“ замишљена је тако да симулира структуру фонда Музеја Југославије. Представљен је састав и карактер збирки, сугерисан однос међу њима и начин на који се Музеј развија. Изложба посредно представља историјат Музеја, док уједно инсинуира процес

константног стварања *наслеђа* - онога што треба да се негује из онога што је наслеђено. Она претендује да постави темељна питања баштињења југословенског наслеђа. Поставка је модуларно флуидног карактера, те се у њу периодично уводе измене различитог типа и обима. Експонати који се излажу први пут претходно се подвргавају конзерваторском третману, а за поједине су направљена стаклена звона. За сваку од измена израђују се и штампају одговарајуће пратеће легенде.

Током 2021. године измене поставке су реализоване у три правца: у оквиру редовних замена експоната, у оквиру краја Другог светског рата који је обележаван 2020. године и поводом 60 година од Београдске конференције несврстаних.

У оквиру редовних активности на поставци израђене су нове легенде за поједине новоизложене предмете. Претходне, 2020. године, поводом 75 година од краја Другог светског рата, у поставку су унете измене којима су акцентовани предмети који су у вези са неким аспектима овог историјског догађаја. Током 2021. године реализован је завршни део измена у поставци на ову тему, али и део програма с тим у вези. На пример, снимљено је и на музејском Јутјуб каналу постављено стручно вођење кроз поставку на тему антифашизма са три кустоскиње и једним екстерним експертом. Такође, припремљен је Информатор о свим програмима које је Музеј организовао поводом завршетка Другог светског рата.

Поводом 60 година од Београдске конференције несврстаних изложено је неколико експоната, међу којима Плакета Београдске конференције из 1961 и Плакета Самита у Хавани из 1979. године, као и поклони страних делегација и лидера несврстаних земаља. Сви експонати су конзервирани, штампане су легенде и посебни маркери.

Уметничке интервенције на поставци:

У оквиру сталне поставке Музеја Југославије изложени су стрипови Саше Ракезића – Александара Зографа, што представља још једну у низу интервенција на поставци, започетих 2020. поводом обележавања 75 година од краја Другог светског рата. Као полазну тачку за настанак радова аутор користи шестоаприлско бомбардовање Београда 1941. године, истражујући и овом приликом личне наративе и стављајући у фокус, како наводи, „малог човека”. Грађу за своје радове Ракезић најчешће проналази на бивљим пијацама, у сусрету са одбаченим личним и породичним предметима. Овим поступком ставља себе у позицију „медијатора између јавности и сметлишта историје”. За потребе интервенције на сталној поставци снимљен је видео (доступан на Јутјуб каналу Музеја), а затим је објављен и текст аутора „Мала породична историја” на веб-сајту Музеја у којем Зограф реконструише догађаје из живота чланова своје породице, смештајући их управо у историјски и политички контекст Другог светског рата. Музеј је откупио два стрипа овог аутора: *Писма Хилде Дајч* и *Борска бележница*.

Као резултат вишемесечног истраживања Збирке штампаних материјала Музеја Југославије, које су спровели чланови и чланице Аутономног културног центра *Матријаршија* и графичке радионице *Квака* у сарадњи са кустоскињама Музеја, издвојен је сегмент докумената о

концертима, игранкама и културним манифестацијама графичара и типографа, који су се редовно одржавали од оснивања Савеза графичких радника Југославије 1920. године. Као резултат ове сарадње, поред интервенције на сталној поставци, реализована је и „Графичарска забава“. За публику је организован разноврстан програм који је укључивао радионице сито штампе, желатин принт радионице, лутрију, шаљиву пошту, али и игранку уз музику из ере југословенских шлагера и раног рокенрола. На дводневној радионици сито штампе учесници су могли да се упознају са дOMETИМА и могућностима ове графичке технике, а резултат је била производња заједничког штампаног издања – публикације. Желатин принт радионица представљала је *lo-fi* забаву доступну свим ентузијастима, како деци тако и одраслима. Састојала се од показне вежбе припреме желатин палете, упознавања са основним видом манипулације њоме и игром стварања монопринтова.

Библиотека „Историје у расправи“ Вахиде Рамујкић састоји се од уџбеника историје који су у различитим временским периодима били у употреби у Југославији и државама формираним након њеног распада, а које уметница континуирано сакупља од 2006. године. Настала је са циљем да се упозна шира јавност са различитим верзијама званичних историјских наратива, али и са механизмима њихове производње и легитимације кроз систем образовања. За потребе излагања овог уметничког пројекта, у оквиру сталне поставке Музеја израђен је адекватан мобилијар за смештај библиотеке и урађена је стерилизација књига које ће бити изложене на поставци.

2. 4. Рад са публиком

Лето у Музеју

Музеј Југославије је још 2018. године покренуо пројекат под називом „Лето у Музеју“ са идејом да афирмише Музеј као место за дружење и забаву и привуче младу локалну публику која у најмањој мери посећује Музеј.

Програм у 2021. години започет је 25. маја матине журком у оквиру „Дана младости у Музеју Југославије“. Публика је могла да слуша југословенске обраде светских хитова које је миксовао црногорски ди-џеј Пеђа Радовић. За ову прилику припремио је разне жанрове – од шлагера, до експерименталне музике и необичних звукова насталих у електронском студију РТБ-а. Овом програму је присуствовало 1500 посетилаца.

У Парку скулптура Музеја Југославије 11. јула за публику је организован програм инспирисаном југословенским револуционарним песмама. Прво је наступио Жељко Карлета, познатији као ди-џеј Мајор Гагарин, са миксом песама који је припремио специјално за ову прилику, а потом београдски састав *Fish in Oil*. Овај познати београдски састав чине чланови из разних бивших југословенских република, а на музику коју свирају дубоко је утицало њихово одрастање у Југославији. Програму је присуствовало 900 посетилаца.

У оквиру пројекта „Лето у Музеју“, 29. августа Музеј Југославије је угостио омладински фестивал

„Хали Гали“. На платоу испред Музеја одржан је концерт три млада бенда: *Типон*, *КоиКои* и *Визељ*, којем је претходио разговор под називом „Неки нови Нови талас?“. Учесници су били Драган Амброзић (Дом омладине Београда), Алекса Недић (бенд *Визељ*), Борис Властелица (бенд *Репетитор*) и Павле Бањац (издавачка кућа Либрарио). Разговору је присуствовало 50, а концерту 200 посетилаца.

Пројекат је завршен матине журком инспирисаном 60-годишњицом од одржавања Прве конференције Покрета несврстаних у Београду. Наступио је бенд *Несврстани* који већ више од деценије гаји ауторски *roots reggae* приступ и негује јамајчанску културу. Овај бенд ствара музику и свира на домаћим и страним музичким фестивалима, као и у београдским клупским просторима. Догађају је присуствовало 500 посетилаца.

Вођене туре

У оквиру сталне понуде Музеја већ годинама се реализују *вођене туре* како би посетиоци добили основне информације о историјату музејског комплекса, а посредно и о историји Југославије. Стручно вођење се организује на енглеском и српском језику и у терминима када је посета највећа. Конципирано је у облику дијалога са учесницима туре, чиме се постиже аутентичност сваког вођења.

Пројекат *вођених тура* подразумева редовна бесплатна двојезична вођења кроз комплекс Музеја сваке суботе и недеље, као и ванредна вођења на захтев посетилаца, која се наплаћују. Од 2016. године уведена је и могућност заказивања вођења у жељеном термину, а у току 2017. образован је тим водича како би се најбоље одговорило на све веће захтеве публике за овим програмом. У 2021. години, у редовним терминима суботом и недељом, одржано је 165 тура на енглеском и српском језику. Поред тога, одржано је 39 унапред заказаних ванредних тура на упит посетилаца.

Породични дан у Музеју

Програм „Породични дан у Музеју“ део је сталне понуде и креиран је са идејом да се Музеј Југославије афирмише као место где породице могу да проведу слободно време, забаве се и усвоје нова знања. Након избијања пандемије, која је онемогућила окупљање већег броја деце у музејском простору, програм је измењен у складу са прописаним мерама за сузбијање коронавируса. Материјал који се користи у реализацији програма распоређен је у изложбеном простору тако да га деца и њихови пратиоци могу самостално користити за обилазак поставке у сваком тренутку, чиме се избегава формирање великих група. Током 2021. године креирана је и нова радионица за децу, узраста од пет до десет година, под називом „Кад скулптуре оживе“. Ова радионица има за циљ да најмлађој публици учини приступачним и занимљивим музејски парк где се налази двадесет скулптура истакнутих југословенских уметника и уметница. Заједно са кустосима едукаторима, учесници радионице се сусрећу са скулптурама за које се верује да ће у највећој мери комуницирати са децом на основу њихове естетике и садржаја. Деца се током радионице охрабрују да постављају питања, а крајњи циљ је да свака од прича заврши потцртавањем неких универзалних вредности које деца треба да усвоје и не заснива се искључиво

на самим чињеницама.

Знаковни музеј

Пројекат „Знаковни музеј“ значајан је не само у контексту развијања сарадње са Заједницом глувих, већ и у контексту рада на имплементацији музејске инклузивне стратегије уопште. Током 2020. године обезбеђен је стални превод тумачења тематских изложби и обуке првог глувог водича, захваљујући чему је до сада више од 350 глувих посетилаца прошло кроз сталну поставку. Спроведена је интензивна кампања промоције пројекта у Заједници глувих, али и у широј јавности. Након пријава заинтересованих чланова, оформљен је тим од 4 нова припадника и припаднице заједнице глувих водича који су започели обуку за реализацију вођених тура, али је она прекинута услед избијања пандемије. Током 2021. године настављен је рад на овом пројекту. Са глумим водичем Михаилом Гордићем је снимљена, монтирана и титлована на српски језик вођена тура по сталној поставци Музеја, која је доступна на музејском веб-сајту и Јутјуб каналу.

Остали реализовани програми:

Пратећи програми изложбе „Алан Форд трчи почасни круг“:

- Онлајн разговор „Анатомија Алана Форда: стрип о ЈУ или ЈУ у стрипу“ модерирао је Лазар Џамић, стручни сарадник на изложби и аутор „Цвјећарнице у Кући цвећа“, а учесници су били Саша Ракезић алиас Александар Зограф - стрип аутор, Рок Главан - стрип антиквар и аутор изложбе, Давор Брикси - преводилац и Марио Рељановић - колекционар стрипова (23. јануар).
- Вођење Лазара Џамића кроз изложбу „Алан Форд трчи почасни круг“ (20. фебруар).

Пратећи програми изложбе „Прометеји новог века“:

- Четири ауторска вођења са гостовањима еминентних кустоса, уметника и историчара из земље и региона.
- Као најавни програм - 11. септембра организована је промоција часописа о новим медијима и уметности (*Оглед* у чијем фокусу је било стваралаштво уметника Владимира Николића, чији је видео-рад *Комунистичка слика у веку своје дигиталне репродукције* био део изложбе. На промоцији су говорили аутори текстова Јован Чекић, професор на Факултету за медије и комуникације Универзитета Сингидунум у Београду и Игор Симић, уметник, као и Владимир Николић, уметник и доцент на Факултету ликовних уметности у Београду, Аница Туцаков, уредница издања и Небојша Грујичић, коуредник.
- Повод за дискусију одржану 7. октобра „Историчари без сведока“ била је књига *Будимир Лончар. Од Прека до врха свијета*, о једном од најзначајнијих југословенских дипломата. У разговору су учествовали историчари: Твртко Јаковина, аутор књиге, Филозофски факултет Свеучилишта у Загребу, Владимир Петровић, Институт за савремену историју и Петар Жарковић, Институт за филозофију и друштвену теорију. Модераторка је била историчарка Јована Недељковић, кустоскиња Музеја Југославије, коауторка изложбе.

- Онлајн разговор „Несврстани југословенски модернизам: између културе, економије и политике“ одржан је 4. новембра, а повод је била књига Бојане Видеканић *Nonaligned Modernism (Несврстани модернизам)*. Поред ауторке, учествовале су Ана Девећ, социолошкиња, Јелена Весић, историчарка уметности и Тања Петровић, антрополошкиња. Модераторка је била Ана Панић, историчарка уметности и кустоскиња Музеја Југославије, коауторка изложбе.

Пратећи програми изложби „О фабрикама и радницима“ и „Осми километар“:

- Ауторска вођења кроз изложбе „О фабрикама и радницима“ (која је посвећена индустријализацији на територији Србије од њених почетака до данас) и „Осми километар“ (која је у Музеј Југославије дошла са 17. Међународне изложбе архитектуре у Венецији) одржавана су сваког викенда.
- У Музеју је 19. јануара одржан онлајн разговор поводом књиге *Политички графити*, у издању Библиотеке ХХ век, чији је аутор културолог Митја Великоња, редовни професор и истраживач на Факултету друштвених наука на Љубљанском универзитету. Поред аутора, о књизи и бројним друштвено-релевантним темама која она покреће, говорили су Иван Чоловић, политички антрополог, издавач и писац, Игор Штикс, писац и политички теоретичар и Љиљана Радошевић, историчарка уметности и менаџерка у култури. Разговор су модерирале Марија Ђорговић и Симона Огњановић, кустоскиње Музеја Југославије.
- У оквиру манифестације „Музеји за 10: Будућност музеја – нове идеје, нове праксе“ у Музеју Југославије публици је 12. маја представљен интерактивни рад *How To Dance 2 Next You* колектива *Каркатаг*. Реч је о трећем и, уједно последњем, сегменту уметничког пројекта *n(ex)t u(o)u/нови ревизионизам* који је *Каркатаг* представио у нашем Музеју.
- Промоција књиге *99 рецепата за изузетно срећан живот (99 Recipes for an Extremely Happy Life)* Милете Поштића, коју је издао новосадски Комико, одржана је 10. септембра. Поред аутора о књизи су говорили и Алекса Гајић, илустратор, стрип цртач и аниматор и Александра Секулић, критичарка и уредница часописа *Бетон*.
- Двадесет година након извођења позоришне представе *Бордел ратника*, игране 2001. у просторима празне зграде Музеја 25. мај, 15. децембра организован је разговор са ауторима, глумцима и сарадницима на представи. Том приликом Центар за културну деконтаминацију је предао и документацију о представи Музеју Југославије. Учесници разговора били су Иван Чоловић (политички антрополог, издавач и писац, аутор књиге *Бордел ратника*, по чијим мотивима је настала представа), Ана Миљанић (редитељка), Бранка Прпа (историчарка и коауторка пројекта „Модерна – Српски национални идентитет у ХХ веку“ у оквиру којег је представа реализована), Бранко Павић (аутор сценског дизајна представе који је настао кроз радионицу са студентима Архитектонског факултета), Владимир Пејковић (композитор), Бојан Ђорђевић и Сениша Илић (асистенти редитељке), као и глумци и глумице: Владислава Ђорђевић, Александар Ђурица, Јелена Илић, Наташа Марковић, Марија Опсеница, Милош Тимотијевић и други. Разговор је модерирала Симона Огњановић, кустоскиња Музеја Југославије.

- Поводом 30-годишњице од оставке премијера Анте Марковића, чиме је формално престала да постоји југословенска држава, Институт за филозофију и друштвену теорију Универзитета у Београду и Музеј Југославије организовали су 20. децембра панел-дискусију „Последњи чин Југославије – 30 година касније. Поуке за Европу данас”. У разговору су учествовали: проф. др Твртко Јаковина (историчар и професор Универзитета у Загребу), др Иван Чоловић (етнолог, уредник Библиотеке ХХ век), проф. др Јосип Глаурдић (историчар и политиколог, професор Универзитета у Луксембургу) и проф. др Јово Бакић, (социолог, професор Универзитета у Београду). Модератор је био др Миливој Бешлин (историчар, Институт за филозофију и друштвену теорију, Универзитет у Београду).
- Промоција књиге *Conference de Belgrade – Дневнички записи Вељка Влаховића са Београдске конференције 1961* организована је 23. децембра у сарадњи са Центром за демократску транзицију из Црне Горе. О књизи су говорили историчари: Божена Миљић, ауторка и виша истраживачица Историјског института Црне Горе, Хрвоје Класић, рецензент књиге, професор на Филозофском факултету Свеучилишта у Загребу и Јована Недељковић, кустоскиња у Музеју Југославије. Разговор је модерирала Ана Панић, кустоскиња Музеја Југославије.
- У оквиру обележавања 25 година од оснивања Музеја Југославије организована је Рођенданска недеља. Тим поводом реализовано је више програма и догађаја у периоду од 29. новембра до 5. децембра 2021. године. Централни догађај Рођенданске недеље било је отварање изложбе „О фабрикама и радницима“, која је реализована у сарадњи са Музејом науке и технике. Поред тога, организован је наступ хора Наша пјесма и вођење кроз изложбу „Умро је друг Тито“ у Кући цвећа (29. новембар); обележавање 25 година Музеја (1. децембар); вођење кроз „Музејску лабораторију“ (3. децембар); ауторско вођење кроз изложбу „О фабрикама и радницима“ (4. децембар); Породични дан (5. децембар).

3. Сарадња са другим институцијама, учешће у пројектима

Изложба „Лубарда – Једна прича“, реализована кроз сарадњу Медија центра „Одбрана“, Куће легата и Музеја Југославије, отворена је 9. децембра 2021. у Галерији Дома Војске Србије и трајала је до 5. фебруара 2022. године. Поставка се састоји од репрезентативних дела Петра Лубарде, која нису део сталне поставке у Кући легата, нити су излагана у овом обиму када је реч о Уметничкој збирци Дома Војске Србије. Од девет дела из фонда Музеја Југославије, која су као поклон дата председнику СФРЈ Јосипу Броз у Титу, нека никада до сада нису излагана.

Поред слика и цртежа на изложби је представљена и архивска фото-грађа, један део из Куће легата и други део, до сада непознат јавности, из фото-архива Дома ЈНА, сада Медија центра „Одбрана“.

Ауторски тим изложбе чине кустоскиње три институције: Јелена Кнежевић, виша кустоскиња из Медија центра „Одбрана“, Дина Павић, кустоскиња из Куће легата и Ана Панић, виша кустоскиња из Музеја Југославије, док је за визуелни идентитет каталога и изложбе била задужена Александра Капор из Медија центра „Одбрана“.

Припремљена је и одштампана илустрована публикација са стручним текстовима ауторки изложбе. Реализована су и стручна вођења кроз поставку и промоција изложбе кроз наступе у медијима. Изложбу је за непуну два месеца видело више од 12.000 посетилаца.

Нови Сад 2021 – Европска престоница културе

Изложба „Колекција слика Јованке Броз”, која је планирана за 2022. годину, реализује се у сарадњи са Галеријом Матице српске. Средиште изложбе чиниће слике из ликовне збирке Музеја Југославије које су се налазиле у кући у којој је Јованка Броз живела након Титове смрти, уз додатак неколико предмета из Збирке примењене уметности, архивских фотографија и медијских приказа, а циљ је да се осветли слика о Јованки креирана у јавности. Излагање рестаурираних слика и предмета из куће у којој је Јованка Броз живела више од три деценије представља прву фазу истраживања, стручне обраде и заштите културних добара. Изложба ће бити отворена следеће године у Галерији Матице српске у Новом Саду, Европској престоници културе, у оквиру тематске целине „Хероине”. У току 2021. године потписана је изјава о партнерству са Галеријом Матице српске као носиоцем пројекта и достављен је фото-материјал за програмску књигу *Нови Сад 2022* Фондацији „Нови Сад 2022 - Европска престоница културе“. Завршена је конзервација и опремање 36 слика из фонда Музеја Југославије које су се налазиле у кући у којој је живела Јованка Броз. Започета је каталожка обрада радова и истраживање архиве, фото-документације и негатива у циљу стручне обраде културних добара.

Југословенско-амерички односи кроз фото-објектив / *Yugoslav-US Relationship through a Photo Lens*

„Југословенско-амерички односи кроз фото-објектив“ (*Yugoslav-US Relationship through a Photo Lens*) је партнерски пројекат Музеја Југославије и Центра за америчке студије Филозофског факултета у Београду, у потпуности подржан од стране Амбасаде САД у Београду. У току пројекта ангажована су два сарадника Центра за америчке студије који су обавили истраживање у Народној библиотеци Србије и Архиву Југославије и потом су заједно са кустосима Музеја Југославије написали и објавили 28 постова на друштвеним мрежама, којима су покривене различите области сарадње САД и Југославије током 20. века. Сви постови пропраћени су фотографијама из фонда Музеја Југославије. На завршетку пројекта сви постови су публиковани и у форми електронског каталога, који је захваљујући додатном гранту Амбасаде САД потом и одштампан.

Пројекат „Наше збирке су важне“

У сарадњи са организацијом Херитеч (Heriteach) и Удружењем учесника ОРА и волонтера Србије, у оквиру дугорочног међународног пројекта „Наше збирке су важне“ под покровитељством Међународног центра за проучавање конзервације и рестаурације културних добара (ICCROM), организоване су две радионице о потенцијалу међугенерациске сарадње у интерпретацији музејских збирки. У радионицама су као представници старије генерације учествовали бивши учесници омладинских радних акција, а као представници млађе студенткиње Учитељског

факултета и Одељења за андрагогију Филозофског факултета у Београду. Смисао је био оснажити дијалог између удаљених генерација ради бољег разумевања заоставштине ОРА и њихове музеализације.

Изложба „Осми километар“

Изложба „Осми километар“, која је премијерно приказана у Павиљону Србије на 17. Међународној изложби архитектуре у Венецији 2021. године, у децембру је отворена у Музеју Југославије. Аутори су архитекти окупљени око платформе *Модерни у Београду*, коју чине Ива Бекић, Петар Цигић, Далиа Дуканац, Стефан Ђорђевић, Ирена Гајић, Мирјана Јешић, Христина Стојановић и Снежана Златковић, а сарадници на изложби су били: Катарина Ђорђевић, Стефан Ђорђевић и Драган Стојменовић. Идеја да се изложба „Осми километар“ представи у Музеју Југославије проистекла је из жеље да се локалној публици учини доступним рад који је успешно представљао Србију на Бијеналу у Венецији. Ова изложба о рударском граду Бору у директној је вези са једним од пет индустријских локалитета заступљених на тек отвореној изложби „О фабрикама и радницима“, која се бави индустријским наслеђем на простору Србије.

Коришћење простора

У згради Музеја 25. мај одржана је манифестација Hack#teen 2021 - Међународни дан девојчица у ИКТ сектору, под покровитељством Министарства трговине, туризма и телекомуникација, а у организацији Асоцијације АФА.

У оквиру програма обележавања 30 година Дах театра „Спајајући векове“, у изложбеном простору зграде Музеја 25. мај, одржан је перформанс „Жене ДАДЕ“, а након тога и разговор „Уметнички покрети као простори слободе“ у биоскопској сали.

У објекту К 25 и Парку скулптура у музејском комплексу одржан је низ програма и предавања, између осталих састанци *Nomad Dance Academy* поводом пројекта *(Non) Aligned Movements*, у организацији Удружења Станица Сервис за савремени плес, предавања за студенте Филозофског факултета - Одсек са историју уметности, Музејског друштва Србије и др.

Деск Креативна Европа је у башти кафеа Музеја одржао неколико *Tête-à-tête* разговора о европским пројектима. У склопу сарадње са Деском Креативна Европа одржан је панел-разговор „Библиотеке као неформални културни центри“, који је модерирала Ана Пејовић, као и панел-разговор „Назад напред: досадањи успеси и нови циклус Креативне Европе – шта нас чека?“ на којем су представљени резултати учешћа Србије у програму Креативна Европа.

У сарадњи са кустосима Музеја Југославије, у Парку скулптура и простору испред музејског комплекса, реализовани су пратећи програми Октобарског салона „Урбан хајкинг“ и „Арт бранч“.

Музеј је и ове године био партнер Међународног фестивала документарног филма BELDOCS, чији су учесници имали прилику да бораве у К 25 и музејском комплексу, а током одржавања 58. Октобарског салона пружао је техничку подршку уметницима и организаторима програма.

Музеј Југославије већ дужи низ година сарађује са Управом за заједничке послове државних органа Републике Србије, Министарством културе и информисања Републике Србије и БИА када су у питању позајмице предмета и културних добара из музејског фонда, пре свега намештаја, потом предмета примењене и ликовне уметности. Управа, Министарство и БИА користе музејске предмете у вили „Мир“, Председништву, Палати „Србија“ и просторијама различитих министарстава Републике Србије. За позајмљена културна добра и предмете обновљени су уговори у складу са прецизираним захтевима корисника.

4. Издавачка делатност

Поводом обележавања завршетка Другог светског рата 2020. године, у сарадњи са Удружењем грађана *Popbooks* – Друштво љубитеља популарне културе, припремљена је збирка стрипова „Приче из Другог рата“. Збирка садржи тридесет стрипова, који из специфичних перспектива осветљавају збивања током Другог светског рата у Југославији, као и два ауторска текста наменски писана за ову публикацију.

Истим поводом припремљен је Информатор о музејским програмима реализованим у оквиру циклуса обележавања завршетка Другог светског рата као музејске теме у фокусу. Публикација садржи пресек активности - тематске изложбе, интервенција на поставци „Музејска лабораторија“, говорних програма и др. - реализованих током 2020. и 2021. године, а биће одштампана у првој половини 2022. године.

Изложбу „Прометеји новог века“ пратио је двојезични каталог са текстовима коаторки изложбе о дипломатским походима Јосипа Броза Тита у Индију и културном сектору спољне политике, као и текст стручне сараднице Дине Павић о утицају Индије на стваралаштво Петра Лубарде.

Уз изложбу „О фабрикама и радницима“, у сарадњи са Музејом науке и технике, припремљена је и штампана двојезична публикација са 6 текстова различитих аутора о процесу и тековинама индустријализације у Србији, питањима радништва, урбанистичком развоју и утицају на високо школство, као и осталим друштвеним импликацијама појединих тековина југословенског социјалистичког уређења.

5. Односи са јавношћу и медијска покривеност

Током 2021. године о Музеју Југославије је било 2238 објава у медијима, од тога 176 у електронским медијима, 495 у штампаним медијима и 1567 у медијима на интернету.

Радио телевизија Србије је извештавала о Музеју Југославије 51 пут - у емисијама Културни дневник, Дневник, Београдска хроника и Јутарњи програм. Једна ауторска емисија „Ви и Мира Адања Полак“ у целини је била посвећена Музеју. Остале телевизије са националном покривеношћу: Нарру 13 пута, Прва 10 пута, Пинк 8 пута, Б92 3 пута. Од утицајних дневних листова *Политика* је о Музеју писала, укључујући најаве програма, 107 пута, *Новости* 48, *Данас* 42 и *Блиц*

27. У периодичној штампи било је укупно 106 текстова. Радио Београд извештавао је о изложбама и програмима Музеја 20 пута.

Директорка Музеја Југославије, Неда Кнежевић, дала је током године велике интервјуе за *CorD* магазин, *Политику*, *Новости* и *Недељник*.

Све изложбе и сви програми Музеја били су видљиви у медијима, посебно изложба „Прометеји новог века“ о којој је објављено 67 текстова и прилога. На изложби је снимљена и емисија о сликару Петру Лубарди, у продукцији РТС-а. О изложби „О фабрикама и радницима“ била су 54 текста и прилога у медијима. Може се издвојити велики прилог, на две стране, у *Илустрованој политици*, као и гостовање дела ауторског тима у једночасовној емисији „Степеник“ на Радио Београду 2.

Медији су почетком 2021. године и даље извештавали и о изложби „Алан Форд трчи почасни круг“, која је отворена крајем 2020. и још увек је била у току. Најопширнији текст је био у дневном листу *Данас*, на две стране. Дискусија поводом књиге *Политички графити* Митје Великоње изазвала је такође пажњу, о чему су извештавали РТС и N1, а писали *Политика* и *Нин*. Велику пажњу медија увек привлаче и датуми 4. и 25. мај, па су о новој изложби у Кући цвећа „Умро је друг Тито“ опширније извештавали *Данас* и *Спутњик*. Такође, пажњу медија привукао је редовни програм намењен младима, „Лето у Музеју“, о којем су опширније извештавали Радио Београд 1, *Данас* и N1.

6. Интернет презентација и друштвене мреже

У току године увећан је број пратилаца на друштвеним мрежама: на Фејсбуку (преко 22.000), Инстаграму (преко 10.000), и Твитеру (преко 6500), што Музеј Југославије и даље чини једним од најпраћенијих музеја у Србији. Поред тога, промоција редовних и пратећих програма показала се веома ефикасном путем Инстаграма и Фејсбука, због директне и двосмерне комуникације која се остварује са публиком. Највише успеха оствариле су најаве и фотографије са догађаја реализованих у оквиру пројекта „Лето у Музеју“, као и најаве пратећих програма изложби „О фабрикама и радницима“ и „Прометеји новог века“.

За Јутјуб канал Музеја снимљено је ауторско вођење кроз изложбу „Алан Форд трчи почасни круг“, које је у форми кратких видеа објављивано и на другим друштвеним мрежама.

У току рада на сталној поставци снимљена су и промовисана три видеа, *Антифашизам под лупом* са историчерем Срђаном Милошевићем, разговор са Сашом Ракезићем – Александаром Зографом, као и вођење глувог кустоса кроз музејску поставку.

На Јутјуб каналу одржано је више онлајн дискусија: „Шта нам поручују *Политички графити?*“, „Анатомија Алана Форда: стрип о ЈУ или ЈУ у стрипу?“ и „Несврстани југословенски модернизам: између културе, економије и политике“.

У оквиру пројекта „Југословенско-амерички односи кроз фото-објектив“ покренут је хаштаг #YU_US, под којим је постављено 28 објава са фотографијама Титових сусрета са јавним личностима Америке чиме је креирана својеврсна виртуелна изложба.

У току трајања изложбе „Прометеји новог века“ настао је и кратки промотивни видео, којим се појашњава концепт и значај изложбе и илуструје отварање. Овај видео постављен је на музејски Јутјуб канал и подељен је на Твитер налогу Музеја, а посебно је постављен на друштвене мреже Инстаграм и Фејсбук. Направљен је и филм о изложби за музејски Јутјуб канал, у трајању од 46 минута, у којем кроз главне идеје и концепт изложбе публику воде ауторке, као и сарадници/це који су радили на њеном креирању.

Објављено је више текстова у оквиру блог секција на веб-сајту Музеја Југославије, међу којима су се издвојили „Мала породична историја“ Александра Зографа и ауторски текст директорке Неде Кнежевић „Поводом 25 година Музеја Југославије“.

7. Протоколарне посете страних државних делегација и дипломатских мисија

Музеј Југославије посетиле су делегације које су у Србији боравиле на позив Министарства спољних послова, Народне скупштине, Министарства унутрашњих послова и Безбедоносне информативне агенције. Тако је Музеј примио делегацију Института за студије из области безбедности из Француске, председника Скупштине Шведске, делегацију из Ирана, посланике из Индонезије и ДР Конга. На захтев амбасада у Србији, Музеј су посетили амбасадори и делегације Швајцарске, Словеније, Индије, Ирана, Индонезије и Намибије.

На Дан младости, 25. маја, Музеј је посетило готово 2000 људи, а у спомен-књигу се уписало и положило венце на Титов гроб 11 удружења.

Током обележавања 60 година од одржавања Прве конференције Покрета несврстаних у Београду Музеј су, у периоду од 10. До 13. октобра, посетиле делегације и чланови делегација Азербејџана, Гватемале, Анголе, Непала, Венецуеле, Бразила, Јемена, Чилеа, Бангладеша, Јужноафричке Републике, Бутана, Алжира, Омана, Колумбије, Намибије, Индонезије, Нигерије, Ирака, Бахреина, Бурундије и Исламске конференције при УН.

Поводом датума значајних за историју Југославије, Музеј су посетиле делегације многобројних удружења из Србије. У спомен-књигу уписали су се представници Покрета Југословенски центар Тито Београд, Друштва за истину о НОБ-у и Југославији, Авнојевског форума Јосип Броз Тито, СУБНОР-а Војводине, СУБНОР-а града Београда, Општине Савски венац, Удружења б. личке пролетерске дивизије и многи други.

8. Одржавање и развој техничко-технолошке базе музејског комплекса

Стање простора (планиране инвестиције)

Комплекс Музеја Југославије су стручне службе Секретаријата за заштиту животне срединепрепознале као један од урбаних паркова који доприносе еколошком интегритету и функционисању природних екосистема у Београду, али и да је веома важан за здравље људи, социјалне активности и економску добит. Управо због тога, парк Музеја је уврштен у програм „Унапређење стања животне средине на територији града Београда давањем предлога мера за унапређење здравственог стања стабала и садњу садница у двориштима јавних установа – ГО Савски венац“, у оквиру кога је извршена анализа стања стабала у комплексу и њихова виталност.

Парк скулптура чини највећи део музејског комплекса и својеврсна је изложбена поставка на отвореном, кроз коју се посетиоци слободно крећу и у њој бораве. У парку се одвијају и програми Музеја, пре свега „Лето у музеју“ које окупља велики број младих.

На основу препорука стручњака из области хортикултуре, приступило се изради плана заливног система који може да се ради у фазама. У првој фази урађен је заливни систем за највећу зелену површину на падини према објекту К 25, који је у првој години експлоатације дао изузетне резултате, односно омогућио је да травњак током целог лета и јесени остане простор на којем је могуће боравити за време одржавања програма Музеја.

У оквиру завршних радова у ентеријеру зграде Музеја 25. мај уграђена је савремена расвета, коју су диктирали стандардни музеолошки захтеви. Међутим, ради постизања максималне функционалности и уједно задржавања ефекта осветљења које даје карактер изложбеном простору, постојећа расвета је надограђена набавком одговарајућег броја истоветних светиљки и једног броја специјалних светиљки које ће омогућавати постизање жељених светлосних ефеката према потребама поставки.

Програмом је предвиђена замена стаклених настрешница на улазу и излазу из зграде Стари музеј, али је након процене стручних лица извршена делимична замена стаклених ламела. Уклоњене су ламеле са напрслинама и оштећењима, целе ламеле су прегледане и очишћене и извршено је заптивање спојева силиконским лепком.

С обзиром на време експлоатације Куће цвећа, специфичност намене и садржаја, а на основу сагледавања стања од стране корисника, неопходна је свеобухватна реконструкција објекта. Реконструкција поред неопходних грађевинских радова подразумева и реконструкцију свих инсталација (термотехничких, електричних, водовода, канализације, јаке и слабе струје, инсталацију система за дојаву и гашење пожара) и то тако да објекат може да задржи статус меморијала и изложбеног простора.

Предуслов за израду пројекта реконструкције је снимање постојећег стања, односно израда пројекта постојећег стања.

Ради добијања прецизних података о објекту, за који постоји врло мали број техничких цртежа и пројеката каснијих интервенција, урађен је пројекат постојећег стања који садржи све релевантне елементе за будући пројекат реконструкције. Пројекат реконструкције садржи главну свеску, архитектонски пројекат, пројекат свих инсталација, енергетски пасош и геодетске снимке.

Пројекат је рађен на основу увида у стање објекта, изведених сонди у темељној зони објекта, геомеханичким анализама тла и расположиве документације коју поседује Музеј и која се налази у Архиву Југославије.

По пријему пројекта, Музеј је преглед истог поверио консултантској кући која је имала одређене примедбе, према којима је пројектант отклонио недостатке у документацији.

9. Послови из области безбедности и здравља на раду и заштите од пожара

У складу са одредбама Закона о безбедности и здрављу на раду и Закона о заштити од пожара, Музеј је са специјализованим кућама за пружање услуга из ове области обновио уговор на годишњем нивоу, извршио колективно осигурање свих запослених радника и објеката, и наставио започету сарадњу и уговорену динамику спровођења мера заштите на раду и заштите радне средине.

У складу са законском регулативом у овој области и смерницама МУП-а, Управе за ванредне ситуације, организовано је спровођење превентивних мера заштите од пожара (контрола система и уређаја за сигнализацију пожара, инсталације громобрана и електроинсталације). Решењем Сектора за ванредне ситуације од 29. октобра 2020. године сви објекти Музеја су сврстани у трећу категорију угрожености од пожара.

Музеј је предузео све мере које је Влада Републике Србије наложила кроз уредбе и препоруке. У циљу заштите здравља запослених током пандемије набављена су заштитна средства: маске, рукавице, асепсол и алкохол. Редовно се врши дезинфекција свих објеката, користе се дезобаријере, бесконтактно мерење температуре, бесконтактни дозер за дезинфекцију руку и веће количине дезинфекционих средстава. На улазу и на веб-сајту Музеја, као и на друштвеним мрежама, редовно су истицана (и даље су истакнута) обавештења о мерама које се морају спроводити и којих се морају придржавати сви посетиоци и запослени у комплексу и објектима Музеја.

У складу са Законом о приватном обезбеђењу („Сл. гласник РС“, број 104/13, и изменама и допунама „Сл. гласник РС“, број 104/13 и 42/2015. Правилником о начину вршења послова техничке заштите и коришћење техничких средстава, „Сл. гласник РС“, број 19/20) урађен је Акт о процени ризика у заштити лица, имовине и пословања. Први пут је Акт урађен на основу методологије и по стандарду СРПС А.Л2.003/2017 - Безбедност и отпорност друштва и на исти је 09. 07. 2021. године од Министарства унутрашњих послова Републике Србије, Сектора за ванредне ситуације, Управе за ванредне ситуације добијена сагласност. На основу Акта о процени ризика у

заштити лица, имовине и пословања урађена је Процена ризика од катастрофа, на коју је наведени орган МУП-а дао сагласност 27. 10. 2021. године.

Започет је рад на Плану заштите и спасавања који се ради на основу Акта и Процене, а под надзором Министарства унутрашњих послова РС.

10. Образовање запослених, учешће на семинарима, стручним скуповима, предавањима

Стварање услова за адекватно упошљавање, унапређивање знања и вештина чланова колектива Музеја Југославије реализовано је кроз следеће студијске посете другим музејима, учешће на конференцијама и радионицама:

- Похађање практичног дела курса „Дигитализација културног наслеђа за запослене у установама културе“ (Милица Томић и Марија Васиљевић). Курс је организовао Факултет драмских уметности Универзитета уметности у Београду у сарадњи са Министарством културе и информисања Републике Србије.

10. 1. Излагања на стручним (и другим) скуповима

- Учешће на 6. међународном колоквијуму Пиранова „Звучни таласи“, који се одржао од 6 до 8. октобра у организацији Форума словенских култура. Говорило се о употреби звука, звучних записа и музике као предмета музеолошког истраживања и музеографске алатке у интерпретацији и комуникацији (Александра Момчиловић Јовановић и Милица Томић).
- Учешће на конференцији „Уметност која (још увек) чека правду“, октобар 2021, Министарство културе и информисања и Color Media Communications (Неда Кнежевић).
- Учешће на научној конференцији „Пост-социјалистички идентитет Црне Горе“, која се од 29. до 31. октобра одржала у Подгорици: модерирање панела „Умјетност и стваралаштво у процесу обликовања социјалистичког идентитета“ и учествовање на панелу „Социјалистички идентитет – пост-југословенски контекст“, као и у закључном разговору (Ана Панић и Јована Недељковић).
- Учешће преко Зума на онлајн 5. међународном научном скупу „Социјализам на клупи“, који је одржан од 30. септембар до 2. октобра 2021. у организацији Центра за културолошка и повијесна истраживања социјализма из Пуле са излагањем „Антифашизам под лупом: југословенски контекст на музејској поставци“ (Ана Панић) и „Антифашизам под лупом: међународни контекст на музејској поставци“ (Јована Недељковић).
- Учешће у вебинару музејских стручњака, „У сусрет ентот таласу : музеји и савремени друштвени изазови“, октобар 2021, Музеј савремене уметности републике Српске и Фондација Fridrich Ebert (Неда Кнежевић).

10. 2. Објављени текстови, стручни и научни радови

- Н. Кнежевић, #НОВО: Музеји и промена, „Прометеји новог доба“, интервју, 14 часопис НК ИКОМ Србије, Београд, 2021, 46-50.
- Н. Кнежевић, „Реч унапред“, у: А. Панић и Ј. Недељковић (ур.), *Прометеји новог века*, Музеј Југославије, Београд, 2021, 11-13.
- Н. Кнежевић, “ Уводна реч“, у: С.Шибалић, А. Момчиловић-Јовановић, *О фабрикама и радницима: индустријско наслеђе Србије*, Музеј Југославије и Музеј науке и технике, Београд, 2021, 7.
- Ј. Недељковић, „Пут Јосипа Броза у Индију 1954-55. године“, у: А. Панић, Ј. Недељковић (ур.), *Прометеји новог века*, Музеј Југославије, Београд, 2021, 41-52.
- С. Огњановић, У. Поповић, „Станица“, текст у каталогу изложбе, Музеј савремене уметности Београд, Београд, 2021, 5-10.
- А. Панић, „Југославија и Индија – културни сектор спољне политике“ у: А. Панић и Ј. Недељковић (ур.), *Прометеји новог века*, Музеј Југославије, Београд, 2021, 88-103.
- А. Панић, „Петар Лубарда у фонду Музеја Југославије: Од уметника, преко Тита, до музеја“, у: Ј. Кнежевић (ур.), *Лубарда – једна прича*, Медија центар „Одбрана“, Београд, 2021, 75-81.
- Г. Пајић, В. Кастратовић Ристић, „Две деценије рада обновљеног Музејског друштва Србије“, Музеји бр. 8, Београд 2021, 9-46.

11. Професионалне позиције

- мр Неда Кнежевић, директорка Музеја Југославије, председница жирија за награду *Жива* Форума словенских култура, чланица ИО НК ИКОМ Србије, чланица Управног одбора Музеја Николе Тесле, председница музејског савета Србије;
- Веселинка Кастратовић Ристић, музејски саветник Музеја Југославије, чланица Комисије за награде НК ИКОМ Србије, чланица Комисије за одабир кандидата за доделу националних признања за врхунски допринос култури НК ИКОМ Србије;
- Симона Огњановић, кустоскиња Музеја Југославије, чланица Комисије за финансирање уметничких дела из области визуелне уметности у 2021. години МКИ; чланица Програмског савета Удружења АИСА Србија;
- Радован Цукић, виши кустос Музеја Југославије, члан Комисије за информације и документацију Института за стандардизацију Србије, члан Извршног одбора Музејског друштва Србије.

12. Чланства у стручним удружењима

Музеј Југославије је члан следећих организација:

- Међународног удружења Мрежа европских музеја (*NEMO - Network of European Museum Organisations*);
- Институционални је члан ИКОМ-а, Србија;
- Балканске мреже музеја (*Balkan Museum Network*)
- Музејског друштва Србије;
- Међународног удружења историјских музеја (*IAMH – International Association of Museums of History*);
- Међународног удружења Форума словенских култура;
- Међународне радне групе за документацију и конзервацију грађевина, места и целина модерног покрета у архитектури – *Do.co.mo.mo. International*;
- Друштва конзерватора Србије.

мр Неда Кнежевић

директорка Музеја